

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ВІДДІЛ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ**

**ШКІЛЬНА ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА:
ТРАДИЦІЇ І НОВАТОРСТВО**

VIII ВОЛОШИНСЬКІ ЧИТАННЯ

**ЗБІРНИК ТЕЗ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Київ – 2020

УДК 373.01.37.01 (082)

*Рекомендовано до друку
вченою радою Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 5 від 13 травня 2020 р.)*

Редакційна колегія:

Яценко Т. О. – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник;

Мищенко О. В. – кандидат педагогічних наук

Рецензенти:

Ситченко А. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови і літератури Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, заслужений діяч науки і техніки України;

Мартиненко В. О. – кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України

Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. VIII Волошинські читання: зб. тез всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. Т. О. Яценко; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 224 с.

У збірнику подано тези доповідей учасників всеукраїнської науково-практичної конференції, у яких розглянуто теоретико-методичні концепти наукової спадщини вченої-методиста Н. Й. Волошиної в контексті сучасних освітніх завдань, висвітлено теоретичні та методичні аспекти проблеми формування компетентного учня-читача в умовах модернізації шкільної літературної освіти. Тези опубліковано в авторській редакції.

ISBN 978-966-991-022-6

© Інститут педагогіки НАПН України,
2020

©УОВЦ «Оріон», 2020

Бондаренко Вікторія Володимирівна,
старший науковий співробітник
Педагогічного музею України,
V_bondarenko87@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНА СИМФОНІЯ НІЛИ ВОЛОШИНОЇ (ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ПЕДАГОГІНІ В ПЕДАГОГІЧНОМУ МУЗЕЇ УКРАЇНИ)

***Ключові слова:** методика української літератури, Ніла Волошина, ювілейна виставка, віртуальна виставка, Педагогічний музей України.*

Її ім'я знають учні й учителі загальноосвітніх шкіл, студенти й викладачі ВНЗ, письменники й літературознавці. Її пристрасні емоційні виступи з інтересом слухали на зібраннях учителів-словесників, науково-практичних конференціях і семінарах в Україні та за її межами. Доброзичлива, чуйна, надзвичайно талановита людина, яка щедро ділилась своїми знаннями й досвідом з кожним, хто спілкувався з нею. Її щирість, щедрість, людяність і доброта у колі знайомих з нею людей стали легендарними. Саме такою знали Нілу Йосипівну Волошину – видатну українську педагогиню, докторку педагогічних наук, професорку.

Педагогиня неодноразово була в Педагогічному музеї України на різноманітних заходах, а у фондах музею зберігається чимало її праць та фотографій різних років. Тому закономірно, що співробітники музею, вивчаючи наявні фондові матеріали, популяризують постать і спадщину Ніли Волошиної шляхом організації ювілейних виставок, зокрема віртуальних.

Перш ніж розповісти про виставки, присвячені пам'яті Н. Волошиної, подамо її коротку біографію. Це важливо для науковця музею, або цікаво і достовірно побудувати наукову концепцію виставки і саму експозицію.

Ніла Волошина народилася 2 січня 1940 р. в с. Думанів Хмельницької області. Освіту здобула у Славутському педучилищі та Кам'янець-Подільському педагогічному інституті. Як зазначає

дослідниця творчості Ніли Волошиної О. Семенов, «проблеми української школи, української літератури, вчителя літератури Ніла Йосипівна вивчала безпосередньо у шкільному середовищі: тривалий час працювала вчителем початкових класів, учителем української мови і літератури» [2, с. 4]. Небайдужість до стану літературної освіти в школах України привела Нілу Йосипівну в Науково-дослідний інститут педагогіки. З 1972 р. – молодша наукова співробітниця, старша наукова співробітниця лабораторії методики літератури. У 1975 р. Н. Волошина закінчила аспірантуру в Київському державному педагогічному інституті ім. О. М. Горького. З 1995 р. – докторка педагогічних наук, професорка (1996), членкиня-кореспондентка НАПН України (1999). Питання естетичного виховання учнівської молоді високохудожніми образами, естетикою словесного мистецтва, навчання розуміти сутність художньої творчості стали ключовими в педагогічній творчості Ніли Волошиної. Тема докторської дисертації Ніли Волошиної – «Теоретичні й методичні засади естетичного виховання учнів у процесі вивчення української літератури в середній школі». Чільне місце в подальших педагогічних студіях науковиці посідали проблеми педагогічної майстерності вчителя словесника. «Учена – авторка понад трьох сотень актуальних праць із загальних проблем виховання та методики української літератури в загальноосвітніх і вищих навчальних закладах, ролі літератури у формуванні національної свідомості особистості, зв'язку літератури з іншими видами мистецтв, аналізу художнього слова, сучасного уроку і підручникотворення, професійного становлення вчителя» [2, с. 3]. Вчена долучилася також до творення знакових документів в історії української освіти початку ХХІ ст. – Концепції літературної освіти в Україні, Державного стандарту базової і повної середньої освіти, шкільної програми з української літератури тощо.

Результатом наукової школи Н. Волошиної є підготовка 39 кандидатів і 4 докторів педагогічних наук; близько 300 наукових праць із загальних проблем виховання та методики літератури, шкільних підручників, програм для загальноосвітніх шкіл, мето-

дичних посібників. Ніла Йосипівна була засновницею та головною редакторкою журналу «Українська література в загальноосвітній школі» [1].

27 січня 2015 року в Педагогічному музеї України відбулося урочисте відкриття фотовиставки «Життєва симфонія Ніли Волошиної» присвяченої 75-й річниці від дня народження вченої. Виставку було підготовлено спільно з лабораторією літературної освіти Інституту педагогіки НАПН України. З вітальним словом до присутніх звернувся директор музею Олександр Міхно. Презентацію фотоматеріалів виставки провела старша наукова співробітниця Аліна Куліш. На заході були присутні та виступали почесні гості: Костецький В. І., син Волошиної Н. Й., Голошко М. В., заступник директора Інституту педагогіки НАПН України, Токмань Г. Л., професорка Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Г. Сковороди, Ткачук Г. П., професор Кам'янець-Подільського педагогічного університету ім. І. Огієнка, Куцевол О. М., професорка Вінницького педагогічного університету, Голуб Н. Б., завідувачка відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України, Семенов О. М., професорка, головна наукова співробітниця Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Ковбасенко Ю. І., професор Київського університету ім. Б. Грінченка, та співробітники відділу навчання української мови та літератури інституту педагогіки НАПН України. В експозиції було висвітлено основні етапи життєвого і творчого шляху Н. Й. Волошиної за розділами: «Жінка-матір», «Невтомна вчена», «Мудра наставниця «Естетика як життєвий принцип». Доповнювали експозицію 2 підрозділи, в яких було представлено численні нагороди, прижиттєві книжкові видання та підручники Н. Волошиної [3].

У січні 2020 р. на сайті Педагогічного музею України було розміщено віртуальну виставку «До 80-річчя від дня народження Ніли Йосипівни Волошиної (1940–2010) – української педагогині, фахівчині з методики викладання української літератури». Особливістю цієї віртуальної виставки є те, що в ній представлені більше 20 унікальних світлин Ніли Йосипівни Волошиної надані

Педагогічному музею науковцями НАПН України та родиною. На фото Ніла Йосипівна – в колі сім'ї, друзів, колег, на численних наукових заходах та на відпочинку. Виставка також містить біографічну довідку та бібліографію праць Н. Волошиної, що зберігаються у фондах Педагогічного музею України [1]. Використання віртуальних виставок як нових методів демонстрації музейних колекцій дає можливість перейти на якісно новий рівень збереження та вивчення спадщини видатних українських педагогів. Крім того, віртуальні виставки з їх повнотою інформації, повнотекстовими електронними копіями праць, цікавим ілюстративним матеріалом – це ще один додатковий спосіб популяризації історії педагогічної науки.

Наукова спадщина Ніли Волошиної нині всебічно досліджується. Інститутом педагогіки НАПН України, починаючи з 2012 р., започатковані щорічні педагогічні Волошинські читання. У пам'яті своїх колег, учнів та друзів Ніла Йосипівна Волошина назавжди лишилася мудрою наставницею, невтомною вченою, доброю та чуйною людиною, прекрасною жінкою з неповторним, вишуканим смаком. Діяльність вченої можна з впевненістю назвати «педагогічною симфонією», прекрасним мистецьким твором, де органічно поєдналися чотири складові – почуття прекрасного, любов до педагогіки, творчий геній ученої та невтомна праця.

Література

1. До 80-річчя від дня народження Ніли Йосипівни Волошиної (1940–2010) – української педагогині, фахівчині з методики викладання української літератури: віртуальна виставка Педагогічного музею України. URL: <http://pmu.in.ua/nogroup/-voloshyna/> (дата звернення: 22.04.2020).
2. Семенов О. Педагогічна майстерність учителя-словесника в дослідницьких рефлексіях Ніли Волошиної. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2013. №9. С. 2–4.
3. Фотовиставка «Життєва симфонія Ніли Волошиної»: віртуальна виставка Педагогічного музею України. URL: http://pmu.in.ua/-exhibitions/zitteva_simfinia_foloshinoi/ (дата звернення: 25.04.2020)